

Langs Åsvei'n «fær i ti'n» Roar Aarnes

«Oppi Skali» – Skarveien – Sortesgjerdet - Østerli, Gnr. 151 br. 3

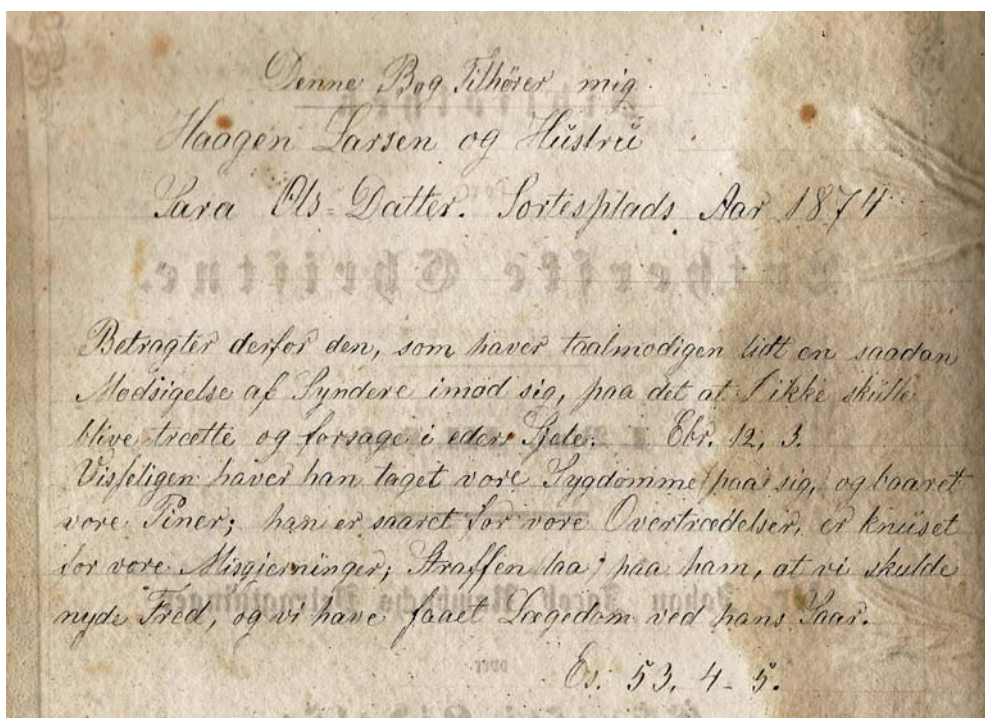
Rett over brua ved Sagbekken tar gårdsveien av til "Gla'laksen". I dag heter stedet Østerli (Gnr. 151 bnr. 3), men har opp gjennom tidene blitt omtalt med mange forskjellige navn: Sortesgjerdet, Skarveien, Ner-skaret og "Skáli". I riktig gamle dager gikk ferdselsveien mellom Dybvad og Sorta over Øver-Skaret. Her møttes vegen fra Korsvegen og vegen fra Nord-Dybvad og herfra gikk vegen videre nedover forbi Østerli, - derav navnet Skarveien. Dette var opprinnelig en husmannsplass under Øster-Sorta, og den lå ved gjerdet til utmarka og skogen, og plassen er derfor også omtalt som Sortasgjerdet.

Tidlig på 1800-tallet bodde snekkeren John Ivarsen og kona Sigrid Eriksdatter på Skarveien. John var født og oppvokst her mens kona Sigrid kom fra Flora. De hadde 5 barn. Den nest yngste dattera, Beret giftet seg med Fredrik Kristiansen fra Frosta, og de bosatte seg først nede i Kveintrøa, før de senere flyttet til Øfstidalen. De fikk sønnen John. Den yngste dattera Jonetta ble gift med Ulrik Olsen Lillemoås. De fikk datteren Edrikke. John og Edrikke som var søskenbarn ble senere gift og bosatt på Eidumshaugen ("Utpå Hauja"). Dette er foreldrene til Johan Stendahl.

Etter John Ivarsen, var det Hågen Larsen som overtok husmannsplassen. Håkon Larsen var født på Langstein (Skei, Gnr. 7 br. 2) i 1830 og ble gift med Sara Olsdatter Lillemo fra Mona (Gnr. 155 br. 1). Sara f. 1840 var datter av Ola Olsen Sorte fra Søstu Sorte og Jonetta Johnsdatter Eidum fra Ner-Eidum. Sara vokst opp i Mona, som foreldrene kjøpte i 1843. Hun var nest eldst i en søskenflokk på 12 barn, 6 jenter og 6 gutter. I 1865 solgte foreldrene gården til Bjørn Johnsen Eidum, og hele familien, bortsett fra Sara, reiste til Amerika.

Håkon og Sara ble gift i Værnes kirke, 5 september 1862. I kirkeboka står: "Ungkarl Hågen Larsen Ydsti og Pige Sara Olsdatter Lillemo." Hågen var da dreng hos Bortinus Ydsti og derfor er han innført i kirkeboka som Hågen Ydsti. Bortinus Ydsti var forlover sammen med Ole Slungård. Etter at de kom til Skarveien, skrev de seg dor Sortesplads.

I folketellinga 1875 hadde Hågen og Sara 1 ku, 4 sauer, 1 gris. De sådde 1 ½ tønne havre og satte 2 tønner poteter.

Hågen Larsen Sortesplads hadde en utrolig fin og sirlig håndskrift

Hågen Larsen Sortesplass var en from og lærd mann som hadde en utrolig fin og sirlig håndskrift. Det var ikke mange i Sortasgrenda på hans samtid som kunne måle seg med hans skriverferdigheter.

Husmann Hågen Larsen Sortesplass dør av alderdom den 26. januar 1906 og blir begravd 3. februar, mens enka Sara Olsdatter Sortesplass dør av kreft den 26. september 1914.

Anders og Anna Eidum

Anders Iversen Eidum var født i 1872 på Stubergstrøa og var sønn av Iver Laurits Iversen Stubergstrø (som opprinnelig kom fra Setnasgjerdet) og Gjertrud Andreasdatter Skeisgjerdet (hun var søstra til Paul A. Berg på Svedjan og Bersven Andersen Aasheim borti Åsgrenda). Anders var eldst i en søskenflokk på 4.

- Anders 1872
- Karen Henrikka 1874
- Iver Kristian 1878
- Johan Arnt 1879

I 1883, da Anders er 11 år, dør faren av "mavekreft", og mora flytter til Sverige samme året og gifter seg om igjen.

Søstra, - Karen døde i 1889, 15 år gammel. Broren, - Iver bosatte seg på Skjæret og tok navnet Ekren, men gikk i daglig tale under navnet Iver "Skjæri". Den yngste broren Johan Arnt som også tok navnet Eidum, reiste til Amerika i 1904 og bosatte seg i Saint Louis, Minnesota og livnærte seg der som snekker.

Allerede som smågutt kom Anders til Ner-Eidum til Magnus Haftorsen og Hanna Pedersdatter som var barnløse. Her blir han nesten betraktet som en sønn på gården. Anders er arbeidssom og gjør et godt inntrykk på Magnus og Hanna, så etter noen år overtar han også som forpakter av gården. Det er mens han bor her at han tar navnet Eidum.

Da Anders giftet seg med Anna Bergitte Johannesdatter Hjelsvold den 19. juni 1897, var han allerede forpakter i Ner-Eidum. Forlovere var brudens far, Johannes Johannesen Hjelsvold og Magnus Haftorsen i Ner-Eidum.

Anna Bergitte Hjelsvold var født i "Volla" (Hjelsvold Gnr. 146 bnr. 2) i 1878 og var datter av Johannes Johannesen og Anna Olsdatter. Da hun giftet seg i 1897 er hun oppført som tjenestepike.

Anna og Anders Eidum

Deres to første barna, - Gudrun Ingeborg og Johan blir født mens de er forpaktere i Ner-Eidum.

I 1900 kun noen måneder etter at Johan ble født, flytter Anders og Anna til Hegra og overtar som gårdsbestyrer og forpakter på Hegra prestegård. I folketellinga fra 1900 er Anders oppført som "Gaardbestyrer" på Gnr. 80 br. 1, Hegre Prestegård (284/1).

Her bor han da med sin familie, kona Anna, og de to små barna, Gudrun på 3 år og Johan som da var nyfødt. På Hegra prestegård hadde Anders en dreng og to budeier i arbeid. Den yngste broren til Anders, - Johan Arnt, arbeidet som dreng for Anders på Hegra prestegård inntil han reiste til Amerika i 1904. Ellers bodde "Provst og sokneprest" Jakob S. Fridricsen med kone og 5 barn foruten kokke, to barnepiker og en husholdningslærling på prestegarden.

Den 1. mai 1904 dør eldste dattera, Gudrun Ingeborg og det blir stor sorg i familien.

Etter noen år på Hegra prestegård har Anders og Anna tjent opp penger nok til å kjøpe egen jord, og da husmannen oppi Skarveien, Hågen Larsen Sortes plass døde i januar 1906 og enka Sara Olsdatter var helt ute av stand til å livberge seg selv på plassen, var det Anders fikk fraskilt og kjøpt denne plassen.

23. oktober 1906 avholdes det 2 skylddelingsforretninger oppi Skarveien.

Skyldsætningsforretning.

Aar 1906 den 23de oktober var undertegnede av fogden opnævnte skjønsmænd tilstede paa gaarden Svorte østre, gnr. 151, bnr. 1, beliggende i Nedre Stjørdalen for at foretage en delings- og skyldsætningsforretning over en nævnte gaard frasolgte parcel. Saavel sælgeren Johan Peter P. Sorte som kjøberens Anders Eidum var tilstede ved forretningen. Parcellen støder i nordøst til et jordstykke, der i fællesskab tilhører gaarden Svorte østre og Svorte vestre gnr. 152, bnr. 4, samt Sorte vestre ytre, gnr 152 brug 4 og forøvrigt til Svortesgaardenes fælles udmark. Den saaledes beskrevne parcel der fik navnet Østerli øvre, skjønnedes at udgjøre 1/47 del af den samlede eiendom og faar saaledes en matrikelskyld af 10 øre idet brøken blev tillagt paa hovedbølet. Det bevidnes at eiendommen danner fuld sikkerhed for de paa eiendommen faldende skatter og offentlige udredslær, og at den har en for fredning og brug hensigtsmæssig beliggenhed og form og at intet fællesskab ved denne forretning er indført.

Andr. Thyholdt

Olaf Jullum

Anders O Røan

Johan P. Stuberg.

Skyldsætningsforretning.

Aar 1906 den 23de oktober var undertegnede af fogden opnævnte skjønsmænd tilstede paa gaarden Svorte østre gnr. 151 bnr. 1, Svorte vestre gnr. 152 bnr. 3 og Svorte vestre ytre gnr. 152 bnr 4, samtlige beliggende i Nedre Stjørdalen for at foretage en delings og skylddelingsforretning over en fra disse gaarde frasolgte og i fællesskab tilhørende parcel. Saavel kjøberens Anders I Eidum som sælgerne Johan Peter P Sorte og Peter N Sorte var tilstede ved forretningen, hvorimod sælgeren Ole S Sorte grundet sygdom var forhindret fra at afgive møde. Parcellen støder i nordvest til Svortesgaardenes fælles udmark samt til en træ tilhørende gaarden Svorte vestre mellem, gnr. 152, bnr. 1, i nord og øst til Svortesrydningen gnr. 152, bnr. 2 og i syd mod ovennævnte udmark samt endelig i sydvest til et jordstykke tilhørende gaarden Svorte østre. Den saaledes beskrevne parcel skjønnedes at udgjøre af Svorte østre 1/47 med mrk 0,10, af Svorte vestre 7/68 med mrk. 0,05 og af Svorte vestre ytre 1/75 med mrk 0,05, samlet matrikelskyld mrk. 0,20. Brøkkerne blev i alle tilfælde lagt paa hovedbølet. Det bevitnes, at parcellen, der fik navnet Østerli nedre, danner fuld sikkerhed for de paa samme faldendes skatter og offentlige udredslær, at den har en for fredning og brug hensigtsmessig beliggenhed og form og at intet fællesskab med denne forretning er indført.

Andr. Thyholdt,

Olaf Jullum,

Anders O Røan,

Johan P Stuberg

Året etter underskrives skjøtene.

Skjøde.

Undertegnede Johan P Sorte erklærer herved at have solgt ligesom jeg herved skjøder og overdrager til Anders Eidum en under min gaard Sorte østre, gnr. 151 bnr. 1, i Nedre Stjørdalen hørende plads, som ved skyldsætningsforretningen fik navnet Østerlid øvre, gnr. 151 bnr. Og en skyld af mrk. For en sum av kr. 266,00 – to hundre seksogseksti kroner som er mig betalt. I handelen og overdragelsen medfølger havneret i Sortegaardenes fælles udmark for de paa eiendommen havendes kreaturer. Thi skal den nævnte eiendom tilhøre og følge eieren som lovlig erhvervet med herligheder og rettigheder og forbliver jeg hans hjemmelsmand efter loven.

Laanke den 3de juni 1907. Johan Petter Sorte.

Vidner: Peter P Sorte Bortinus P Eidum

Skjøde.

Undertegnede Johan Peter P Sorte, Ole S Sorte og Peter N Sorte erklærer herved at have solgt ligesom vi herved skjøder og overdrager til Anders Eidum en under vore gaarde Sorte østre, gnr. 151 bnr. 1, Sorte vestre, gnr. 152 bnr. 3 og Sorte ytre vestre gnr. 152 bnr. 4, hørende plads som ved skyldsætningsforretningen fik Navnet Østerli nedre, og en skyld af mrk og er beliggende i Laanke N. Stjørdalen for en sum af kr. 348,00 –trehundrefirogåttikroner, som er afgjort paa omforent maade. Af nævnte sum tilfaldt enhver av os henholdsvis kr. 192,00, kr. 96,00 og kr. 96,00. I handelen og overdragelsen medfølger havneret for de paa eiendommen havendes kreaturer i vor fælles udmark. Thi skal nævnte eiendom med herligheder og rettigheder tilhøre og følge kjøberen som lovlig erhverved og forbliver vi hans hjemmelsmænd efter loven.

Laanke den 3de juni 1907

Peter N Sorte, Ole S Sorte, Johan Peter P Sorte

Vidner: Peter P Sorte Bortinus P Eidum

Anders låner kr. 1200,- i Den Norske Arbeiderbruk- og Boligbank for å sette i gang med å bygge hus på eiendommen. I 1909 står nytt våningshus ferdig i laftet tømmer. 50m² i 2 etasjer med 6 rom og kjøkken og kjeller.

Anders og Anna overtar ansvaret for "Husmannsenka Sara Olsdatter". Hun er såkalt fattiglem og bortsatt av fattigvesenet mot betaling. Sara blir i Anna og Anders sin pleie og omsorg til hun dør i 1914.

I 1909 da familien flytter inn i nytt hus, blir det også familieførøkelse. De får nok en datter og hun fikk også navnet Gudrun oppkalt etter deres førstefødte som døde i 1904.

Senere får de 2 døtre til, - Aslaug i 1913 og Selma i 1915, men Selma dør av lungebetennelse og kikhoste, kun et par måneder etter fødselen.

I 1914 kjøper Anders mer jord. Da får han kjøpt en teig av Stor-Sivert Gulaker i Søstu Sorte. Denne teigen fikk navnet "Lilletrøen" eller "Litjtrøa".

Etter hvert ble eiendommen på ca 25 mål dyrket mark og 40 mål produktiv skog.

Senere satte han også opp stabbur og i 1929 bygda han ny låve med fjøs og stall. Han hadde hest, et par kyr, gris og en hel del sauer.

Østerli Gnr. 151 br. 3

Anna og Anders fikk tilsammen fem barn, men to av dem døde dessverre som barn:

- Gudrun Ingeborg 1897 - 1904
- Johan 1900 - 1997
- Gudrun 1909 - 1981
- Aslaug 1912 - 1988
- Selma 1915 – s.å.

På 20-tallet tok Anna og Anders også til seg en fostersønn, - Gunnar Marius Godtaas. Han vokste opp i Skali, men omkom under krigen i en bilulykke i Skottland, hvor han var i trening som fallskjermesoldat. Anna og Anders var sosiale og likte å ha folk rundt seg og det var alltid folksomt i Skali. I 1941, da dattera Gudrun giftet seg med Sigurd Andersen, huset stua 7 personer. Foruten Anna og Anders, bodde dattera Aslaug, stesønnen Gunnar Gotaas, samt Gudrun og Sigurd med dattera Bjørg. Etter hvert fikk også Gudrun og Sigurd 3 barn til, samtidig som «Island-kailen», - Lars Island fra Hegra som var snekker, bodde i Skáli i lange perioder.

Anders Eidum var en høyt respektert mann i bygda og i kommunen. Han var engasjert i forskjellige styrer og stell. Han satt i kommunestyret fra 1919 til 1925. I 1919 ble han valgt inn på Jordbrukslista, og i 1922 sto han på Borgerpartienes felleliste. Anders Eidum var blant annet pådriver for etableringen av Sorte Oksholdsforening, hvor han også var formann fra stiftelsen i 1917 og frem til 1925. Anders Eidum var i mange år ildsjel og drivende engasjert i Draveng Dampsag. Her var han formann i perioden 1920 til 1932. Etter at Ludvig Lillemo som drev saga nede ved Sagbekken, døde i 1919, drev han også denne saga i noen år sammen med Bortinus Lillemo.

I 1947 overdrar Anders eiendommen til sin svigersønn Sigurd Andersen for kr. 5.000, hvor løsøret utgjorde kr. 3.000 og den årlige kårytelsen kr. 400.

Anna dør 8. januar 1951, 73 år gammel

Anders dør 4. august 1959, 87 år gammel.

